

Exkurze 2 (Veselsko a Ostrožsko)

Veselsko

Přírodní poměry

Město Veselí nad Moravou leží v Dolnomoravském úvalu. Severovýchodně vystupuje Vizovická hornatina s podcelkem Hlucké pahorkatiny a dále k jihovýchodu Bílé Karpaty, západně pak Chřiby a Ždánický les. Širší okolí Veselí náleží geologicky do oblasti Moravsko-slezských Karpat, budovaných usazenými horninami převážně mořského původu, druhohorního až třetihorního stáří. Ty jsou místy překryty sprašemi a sprašovými hlínami a při řece Moravě i čtvrtohorními sedimenty tohoto toku, na západě pak rovněž navátými písky tzv. „Moravské Sahary“.

Území Dolnomoravského úvalu je charakterizováno **fluviálními a fluviolakustrinními sedimenty**. Město Veselí leží na fluviálních písčitéch štěrčích středně pleistocenního stáří, v nichž se místy nacházejí kosti pleistocenních savců würmského stáří. Jižně a jihovýchodně od Veselí jsou vyvinuty mocné vrstvy spraše a sprašových hlín.

Enormně rozšířené jsou v této oblasti **váté písky** pleistocenního až holocenního stáří, a to zejména na pravém břehu řeky Moravy u Bzence a Moravského Písku. V jejich podloží jsou nejčastěji písčité terasy různého stáří. Holocén zastupují fluviální písčité a písčitohlinité sedimenty nivy řeky Moravy, jejich šířka dosahuje v tomto prostoru až 5 km. Jde o oblast budovanou převážně mladými sedimenty bez význačnějších nálezů nerostů.

Za zmínku stojí výjimečný **nález meteoritu** u nedalekých Vnorov. Za zcela jasné oblohy dne 9. září 1831 v 15:30 byl pozorován pád meteoritického kamene asi 3 km jihovýchodně od Vnorov na tzv. „Vlčné pole“. Pád byl doprovázen detonací slyšitelnou až do vzdálenosti 15 km od Veselí a pozorován dvěma ženami. Ty také našly nápadný černý kámen, zabořený asi 10 cm do půdy, ještě zřetelně teplý. Kámen byl odvezen do Dvorního muzea ve Vídni. Jeho původní rozměry byly 15 x 10,5 x 5 cm. Téměř celý kus o hmotnosti 3,67 kg je uložen v Přírodovědeckém muzeu ve Vídni a nepatrné úlomky i v muzeích v Budapešti, Londýně, Rotterdamu a Berlíně.

Ačkoliv je Veselsko poměrně hustě osídleným regionem s vysokým podílem orné půdy a jen nepatrnými zbytky původních či tomuto stavu blízkých biotopů, nacházíme zde **velkou druhovou pestrost fauny i flóry**. Důvodem je především rozmanitost biotopů od stinných tůní v nivě řeky Moravy až po lesní porosty v podhůří Bílých Karpat.

Hlavní páteří osou tohoto regionu je (zregulovaná) **řeka Morava** se svými (slepými) rameny. Významnými jsou dva levostranné přítoky – **řeka Velička** lemující jižní hranici mikroregionu a **potok Svodnice** přitékající od obcí Blatnice a Blatnička. Voda, která proteče řekami této oblasti, je odváděna z rozsáhlého území. V korytě řeky Moravy se tak mísí vody odtékající z rovin Hané s vodami z valašských hor stejně tak jako vody ze zasněžených Jeseníků.

Veselí nad Moravou

Charakteristika města

Město Veselí leží na jihovýchodní Moravě. V novodobých dějinách bylo z hlediska politicko-správního součástí okresu Uherské Hradiště (do roku 1949), krátce zde sídlil okresní úřad (1949-1960), naposledy spadalo pod okres Hodonín. V letech 1949-1960 bylo město součástí zlínského (resp. gottwaldovského) kraje, dnes náleží administrativně pod Jihomoravský kraj.

Součástí nynějšího města Veselí, rozkládajícího se na obou březích řeky Moravy, jsou dnes dříve samostatné obce Milokoš (od roku 1950) a Zarazice (od roku 1964). Z hlediska komunikací prochází Veselím několik silnic. Již od konce 19. století je město také železniční křižovatkou. Dne 27. června 1919 splynuly tři (původně samostatné) politické obce Veselí město (zaujímající ostrov uprostřed řeky Moravy), Veselí předměstí (zaujímající levý břeh řeky Moravy) a Veselí – židovská obec v jeden celek.

Do konce 15. století mělo místní jméno podobu Veselé (*Wessele*), potom Veselí (*Weseli*, *Wessely*), avšak v nářečí se dosud udržel tvar *Veselé*. Přívlastek „nad Moravou“ byl dán obci až v roce 1883. Město Veselí leží v nadmořské výšce 176 m, nejvyšší kótu představuje kopec Radošov (246 m n. m.) na jižní hranici katastru.

Archeologické doklady osídlení

Nejstarší doklady osídlení Veselska pochází z období **mladého paleolitu** (40 000-10 000 př. Kr.). Jedná se především o kosti mamutů, u nichž však není jasné, zda jsou pozůstatkem ulovených nebo uhynulých zvířat.

S prvými stopami trvalého pobytu člověka se na katastru města Veselí setkáváme až v **mladší době kamenné** (5600-3700 př. n. l.). Jedná se o keramiku a broušenou kamennou industrii (kopytovité klíny, sekerky, sekeromlaty) příslušníků kultury s lineární a s moravskou malovanou keramikou. V samotném závěru doby kamenné (2500-2000 př. Kr.) zde pobývali lukostřelci se zvoncovitými poháry, jak o tom vypovídá např. kostrový hrob muže s charakteristickou výbavou (džbáněk, miska, kamenná nátepní destička aj.).

Starší dobu bronzovou (2000-1550 př. Kr.) zastupují keramické nálezy (džbáněk, koflík, soudkovitá nádobka na čtyřech nízkých nožkách) vztahující se k únětické kultuře a tzv. věteřovské skupině. Četné jsou památky z období tzv. popelnicových polí, tj. **mladší a pozdní doby bronzové** (1300-750 př. Kr.). Kromě keramiky se jedná také o nálezy bronzových předmětů (jehlice, puklice, náramky, sekerka s tulejí a ouškem, nůž). Žárové hroby **doby halštatské** (750-400 př. Kr.), které lze přisoudit kultuře horákovské, obsahovaly kromě keramiky a bronzu i železné artefakty (kopí s tulejí, sekáč).

Své zesnulé pohřbili na různých místech v intravilánu města Veselí i Keltové zdržující se na našem území v **době laténské** (poslední čtyři století př. n. l.). Do hrobů jim přitom vložili také bronzové milodary (náramky s vývalky, sponu či jehlici). K prestižním nálezům z **doby římské** (první čtyři staletí našeho letopočtu) patří náhodně objevené mince: bronzový as Marka Aurelia (161-180), dva antoniniány – Filipa II. (244-249) a Traiana Decia (249-251) i mince Caesara († -44), Vespasiana (69-79) a Konstantina I. Velikého (306-337).

Předměty z **doby hradištní** (650-1250, bližší časové určení je problematické) byly hojně nalézány přímo v korytě řeky Moravy při jeho regulaci ve 20. a 30. letech minulého století. Jedná se např. o železnou sekeru s ostny, železný srp, železný hrot kopí, železné hroty šípů nebo nádoby zdobené vlnicemi. Bližší pozornosti si zaslouží objev stříbrných šperků (esovitých kruhů a prstenů) z doby mladohradištní až pozdněhradištní (11.-13. stol) v ulici Břehy čp. 1078, v místech zaniklé vsi Břehnice.

Pozoruhodným objevem bylo zjištění existence jednolodního kostelíka s přilehlým pohřebištěm v údolní nivě řeky Moravy na katastrálním území Zarazic. Při výkopových pracích byl z hloubky asi 3 m vyzvednut také pozdně románský kovový kříž s korpusem Krista. V současné době je uvedená památka vystavena ve stálých sbírkách Uměleckoprůmyslového muzea v Brně. Tuto církevní stavbu je možno datovat do 1. poloviny 13. století.

Četné památky (úlomky omítky, hrnce, džbánky, mísy, pokličky, zásobnice aj.) z období **vrcholného středověku** (konce 13. a počátku 14. století) obsahovaly kulturní vrstvy a objekty odkryté v roce 1955 nedaleko nynějšího kostela Panny Marie. O šest let později odkryli dělníci poblíž tohoto prostoru část dřevěného srubu a dvě studny, z nichž jedna měla dřevěnou konstrukci a obsahovala keramiku z 15. století, zatímco druhá byla vyzděná lomovým kamenem.

V létě roku 2008 a v roce 2009 došlo k záchrannému archeologickému výzkumu na vnitřním nádvoří veselského zámku. Podařilo se upřesnit podobu i rozsah středověkého vodního hradu postaveného z kamene, jehož nedílnou součástí bylo dřevěné předhradí. V jeho areálu bylo odhaleno přibližně patnáct dřevěných staveb převážně hospodářského charakteru. Díky vysoké hladině spodní vody se dochovaly i předměty z organických materiálů (dřevo, kůže), které jinak podléhají zkáze. Zděné hradní jádro včetně dřevěného předhradí je možno datovat do druhé poloviny 13. století. V rámci **novověkého osídlení** je možno vzpomenout alespoň odkryv 68 hrobů obsahujících kosterní pozůstatky 185 jedinců v ulici Sadová z přelomu 16. a 17. století.

Historie města

Původní veselská osada vznikla snad již počátkem 13. století na východním břehu řeky Moravy, kudy procházela obchodní trasa severojižního směru. O zdejších sídlištních aktivitách v době okolo roku 1200 vypovídá mj. nález stříbrných šperků v intravilánu města (ulice Břehy) a pozůstatky církevní stavby (kostelíka se hřbitovem) na katastru Zarazic. Nejpozději od konce 40. let 13. století se do kolonizace zdejšího kraje zapojili příslušníci rodu **Tvrdišovců**, kteří zřejmě stáli u počátků veselského vodního hradu, po němž se také v roce **1261** psal, stál jistý **Sudomír** (*Sudomirus de Wessele*).

Počátkem 14. století dobyl hrad Veselí uherský velmož **Matouš Čák Trenčanský**, kterému hrad i území odňal vojenským tažením v roce **1315** český král **Jan Lucemburský**. Zdá se, že krátce poté získali hrad do držení **Šternberkové**. Na ostrově v řece Moravě (v prostoru dnešního Bartolomějského náměstí) vzniká někdy ve druhé polovině 14. století město Veselí. V dubnu roku 1422 pobýval dvakrát na veselském hradě císař **Zikmund Lucemburský** se svou chotí při tažení proti husitskému Ostrohu. Památnou událostí je i zajetí **knížete Viktorina**, syna českého krále Jiřího z Poděbrad, na veselských loukách uherským vojskem Matyáše Korvína dne 27. července **1469**.

V raně novověkém období se o rozvoj města zasloužil především **Hynek Bilík z Kornic**, za kterého došlo v letech 1526-1551 k největšímu rozvoji tradičního rybníkářství. Uskutečňuje se též první přestavba hradu na zámek. V roce 1707 kupují veselské panství **Maxmilián a Maxmiliána Želeční z Počenic**. Tito jsou také zakladateli servitského kláštera s kostelem sv. Andělů strážných. Po jejich smrti dědí panství v roce 1731 **Chorinští z Ledské**. Poslední majitel zámku z jejich rodu (Bedřich Chorinský) opustil Veselí v dubnu 1945 (jeho potomci dodnes žijí ve Vídni).

Za Chorinských je ve městě postaven nový (v pořadí již třetí) kostel sv. Bartoloměje (k jeho vysvěcení došlo roku 1741). Dochází také k zásadní přestavbě zámku. Z popudu hraběte Chorinského byla v roce 1879 vybudována úzkokolejná dráha, vedoucí od cukrovaru v Bzenci do Veselí (později až do Tasova). Na růstu města a rozvoji společenského života se výraznou měrou podílelo vybudování tzv. Vlárské dráhy (železniční trať Brno – Veselí n. M. – Trenčianská Teplá) v 80. letech 19. století.

Na počátku 20. století se začalo se systematickou regulací řeky Moravy, která byla dokončena v závěru 30. let, kdy byl také zprovozněn **Baťův plavební kanál**. V roce 1913 byl starý vodní mlýn u zámku přestavěn hrabětem Bedřichem Chorinským na **elektrárnu**. V období první republiky je ve městě založen dřevařský podnik Beer & Žádník (1925, výroba nábytku) a bratry Reichsfeldovými výrobní obuví značky Standard (1926). Město bylo osvobozeno **24. dubna 1945**. V roce 1961 se začalo s výstavbou největšího průmyslového podniku ve Veselí a okolí – **Železáren**.

Vedle činnosti hospodářské je třeba vzpomenout i záslužné činnosti veselských učitelů **Andělína Odstrčila** a **Josefa Homoly**, kteří měli hlavní zásluhu na vzniku muzejní společnosti v roce 1906 a později (1910) na otevření první muzejní expozice. S osobou řídicího učitele **Julia Christina** je spjato zřízení měšťanské školy (1906) a první mateřské školy (1902). Editorem publikace, vydané ve Veselí roku 1913 při příležitosti povýšení předměstí na městys, byl řídicí učitel **Jan Langášek**. Na rozsáhlé knižní publikaci o dějinách města Veselí z roku 1973 se zase autorsky podílel ředitel měšťanské školy **Bohumil Němeček**.

Památky

Městské muzeum, pobočka Masarykova muzea v Hodoníně, se nachází na Bartolomějském náměstí. Uchovává archeologické, historické a národopisné památky a zajímavosti mající vztah k městu a okolí. Ve správní budově Železáren se nachází **Galerie Joži Uprky**. Návštěvníci si zde mohou prohlédnout unikátní sbírku uměleckých děl nejen Joži Uprky, ale také dalších výtvarníků Slovácka 19. a 20. století.

Vzácnou sochařskou barokní prací z 1. poloviny 18. stol. je **sousoší Panny Marie** na Bartolomějském náměstí. **Pomník generála Laudona** byl postaven v roce 1789. Je umístěn v zámeckém parku a vytvořil ho sochař Ondřej Schweigl. **Židovský hřbitov**, nacházející se v těsné blízkosti chrámu sv. Andělů strážných, byl založen v roce 1784. **Synagoga** je nyní modlitebnou církve Adventistů sedmého dne.

Vodní elektrárnu najdete po levé straně u mostu k zámku. Byla vybudována přestavbou mlýnů zásluhou hraběte Bedřicha Chorinského. K bývalé budově mlýna se váže i počátek výroby elektřiny ve Veselí. Dne 30. prosince 1901 se na Bartolomějském náměstí rozzářily první žárovky napájené ze zdroje umístěného ve mlýně. Vodní elektrárna je funkční technickou památkou s původním strojním zařízením (turbína ve strojovně blíže městu byla uvedena do provozu v roce 1914, druhá turbína ve strojovně před zámkem roku 1927) z počátku 20. století.

Plavební **Baťův kanál** z Rohatce do Otrokovic-Baťova byl vybudován v letech 1934-1938. Jeho výstavba byla úzce spojena s regulací řeky Moravy, primárně sloužil k dopravě lignitu do otrokovické elektrárny, ale měl se stát funkčním článkem uvažovaného propojení Odry a Dunaje. Vodní cesta původnímu účelu sloužila jen do roku 1945. Kanál je v současnosti splavný. Nabízí krásu vodních toků a jejich okolí z paluby výletních lodí, člunů a hausbótů.

Prioritní stavbou barokního umění ve Veselí je bezesporu (původně klášterní) **kostel sv. Andělů strážných**. Jeho zakladateli byli manželé Maxmilián a Maxmiliána Želečtí, kteří uvedli do Veselí roku 1714 řád servitů. Kostel byl vysvěcen 25. října 1739, práce na něm však byly ukončeny až v roce 1764. Po zrušení kláštera 4. listopadu 1784 císařem Josefem II. se chrám stává hlavním veselským kostelem.

Kostel Panny Marie vznikl v první polovině 13. století a patří k nejstarší stojící církevní památce ve městě. Po zřízení nového farního kostela (na dnešním Bartolomějském náměstí) a po přenesení patrocina sv. Bartoloměje byl kostel zasvěcen Panně Marii. Na vnějších zdech jsou patrné fragmenty románsko-gotických prvků. Před kostelem jsou umístěny barokní **sochy sv. Floriána a sv. Vendelína** (obě díla pochází z poloviny 18. století) a pamětní kříž (kamenická práce z roku 1828).

Dnešní **zámek** stojí na místě středověkého hradu. Několikrát byl těžce poškozen, zejména za třicetileté války. Dnešní pozdně klasicistní podoba veselského zámku pochází z let 1834-1840, výraznou měrou se na ní podílel vídeňský architekt František Schleppe. Hodnotné bylo i vnitřní vybavení, zejména knihovna, sbírka zbraní a obrazárna. Zámek byl silně poškozen v dubnu 1945 při přechodu fronty a znovu obnoven po válce. V současné době není veřejnosti přístupný.

Literatura

- Dejmál, M., Merta, D. 2011: Výzkum hradu ve Veselí nad Moravou. *Archaeologia historica* 36/1, 125-137.
- Fajman, M. 2011: Technické stavby naší krajiny. Vodní elektrárna ve Veselí nad Moravou. *Malovaný kraj* 3, 23.
- Hurt, R., Němeček, B. 1973: *Veselí nad Moravou. Dějiny města*. Brno – Veselí nad Moravou.

- Langášek, J. (ed.) 1913: *Městys Předměstí Veselí. Jeho minulost a přítomnost*. Veselí nad Moravou.
- Nekuda, V. (ed.) 1999: *Veselsko*. Brno – Veselí nad Moravou.
- Plaček, M., Futák, P. 2010: Tvrdišovci – potomci hodonínského kastelána Tvrdišeho a jejich místo v dějinách Moravy. In: Ungermaň, Š., Přichystalová, R. (eds.): *Zaměřeno na středověk. Zdeňkovi Měřínskému k 60. narozeninám*. Praha, 593-607.
- Plaček, M., Futák, P. (eds.) 2011: *Veselí nad Moravou. Město na řece času*. Veselí nad Moravou.
- *Veselí nad Moravou na pohlednicích a fotografiích 189/2002*. Veselí nad Moravou 2002.
- *Veselí nad Moravou na pohlednicích a fotografiích z první poloviny 20. století*. Veselí nad Moravou 2005.

Uherský Ostroh

Charakteristika obce

Město Uherský Ostroh leží při jižní hranici okresu Uherské Hradiště (4 km severovýchodně od Veselí nad Moravou, s nímž katastrálně sousedí) v nadmořské výšce 180 m. Obec se nachází v severní části Dolnomoravského úvalu, v klimaticky teplé oblasti středního Pomoraví.

Přírodní poměry

Západní část katastru patří ke geologicky mladé struktuře označované jako Hradištský příkop, která je součástí severního výběžku neogenní Vídeňské pánve. Východní část katastru (přibližně od železniční trati směrem k Ostrožské Lhotě a sv. Antonínku) náleží ke Hlucské pahorkatině, která je součástí Vizovické vrchoviny. Oba tyto horopisné útvary patří flyšovému pásnu vnějších západních Karpat.

Okolí Ostrohu tvoří zejména usazeniny říčních teras a široké údolní nivy, jejíž osou je řeka Morava. Štěrkopísky terasových nánosů jsou tvořeny nerosty splavenými z různých pohoří (Nízký Jeseník, Draňanská vrchovina, Chřiby, Beskydy, Bílé Karpaty) na toku řeky Moravy a jejích přítocích. Ze štěrků, těžných v prostoru mezi Ostrožskou Novou Vsí a Ostrohem, je známo celkem 35 druhů nerostů.

Hydrologicky náleží sledované území do úmoří Černého moře, povodí Dunaje a dílčího povodí Moravy, která protéká katastrem ve směru od severu k jihu. Z pravé strany ústí do Moravy Dlouhá řeka, z levé strany potom Petříkovec, Okluky a na jihu katastru i Svodnice. Regulací toku řeky Moravy vznikla oddělená, tzv. mrtvá ramena. Na hranici s katastrem Ostrožské Nové Vsi bylo těžbou štěrků vytvořeno rozsáhlé umělé jezero. Z hlediska vegetačních poměrů se v katastru původně vyskytovaly lužní lesy a dubohabřiny. Zdejší půda se vyznačuje vysokou bonitou.

Svědectví archeologických nálezů

Prokazatelně jsou nejstarší stopy po lidském (zřejmě ovšem jen krátkodobém) pobytu na ostrožském katastru doloženy v období **mladého paleolitu** (40 000-10 000 př. n. l.). Jedinými důkazy jsou kamenné nástroje – tzv. štípaná industrie vyráběná především z rohovců a radiolaritů. Nejprůkaznější indicií existence **mezolitického osídlení** (8000-6000 př. n. l.) jsou rovněž kamenné nástroje, tentokrát však velmi drobných rozměrů (tzv. mikrolity – čepelky, krátká škrabadla aj.).

Z následujícího období **mladší doby kamenné** (5600-3500 př. n. l.) pochází keramické nálezy železovské skupiny závěrečné fáze kultury s lineární keramikou. Objevily se též ojedinělé keramické nálezy s dekorem v podobě řad plytkých otisků vícehrtého rydla – charakteristický to výzdobný prvek kultury s vypíchanou keramikou. Podobně ojedinělé jsou i nálezy další neolitické kultury, lidu s moravskou malovanou keramikou.

Ve **starší době bronzové** (19.-16. století př. n. l.) se na ostrožském katastru usadili příslušníci únětické kultury, přičemž byly zjištěny i kostrové hroby s milodary (džbáněk, hrnek, bronzová sekera s lištami, náramek z dvojitého bronzového drátu, patinovaná členka z měděného plechu aj.). Na přelomu 14. a 13. století př. n. l. se Ostrožsko ocitlo na rozhraní dvou velkých kulturních komplexů – jižněji se nacházejících středodunajských popelnicových polí a severnějších lužických popelnicových polí. Oba komplexy zabírají časově jak **mladší a pozdní dobu bronzovou** (1300-750 př. Kr.), tak i starší úsek **doby železné, halštatské** (750-400 př. Kr.).

Oba kulturní okruhy spojovala rozsáhlá popelnicová pohřebiště, nekropole nezdávka čítající i několik stovek žárových pohřbů. Jedno z těchto pohřebišť bylo objeveno v 80. letech 19. století v blízkosti železničního přejezdu. Je velkou zásluhou učitele Františka Myklíka, že se alespoň část nálezů (kromě keramických nádob též např. bronzové spony a náramky) podařilo zachránit. V roce 1936 objevil náhodně František Benedík pod pařezem v lese „Rubanice“ amforu plnou bronzů (zlomky sekerek a dlátek, čepelky nožů a srpů, části kopí a jehlic, slitky bronzoviny a další předměty), které si tam ukryl ve 13. až 12. století př. n. l. nějaký kovolitec.

Keltům z **doby laténské** (400 př. n. l. - přelom letopočtu) je na Ostrožsku přisuzován jen jeden předmět, a to přeslen (hliněný setrvačnický pouzdrač používaný při splétání příze). Po Keltech zabrali Moravu na půl tisíciletí Germáni. Prokazatelnými nálezy z **doby římské** (0-400) jsou dvě měděné mince ražené v Římě mezi lety 330-340 a bronzové spony. V průběhu 1. poloviny 6. století přichází do středního Pomoraví první Slované. Jejich keramika ze 7. století byla zachycena archeologickým výzkumem na březích těžebního jezera. Původně **časně slovanská osada** zde s velkou pravděpodobností existovala i v následující **starší době hradištní** (polovina 7.-8. století), o čemž svědčí bronzová nášivka kruhového tvaru.

Do rámce hospodářského zázemí nedalekého velkomoravského centra v prostoru dnešní sídelní aglomerace Staré Město – Uherské Hradiště zcela jistě patřila také sídliště na katastru dnešního Ostrohu doložené na třech až čtyřech místech. Z intravilánu města je z **doby Velké Moravy** (9. století) k dispozici bezpečně i jeden bojovnícký hrob, z něhož byly získány tyto předměty: železný hrot kopí, železná sekera, pásová kování vědra, železný hrot šípů, závěs věderka, nůž a malá nádobka zdobená vodorovnými rýhami.

Dějiny obce

Uherskoostrožská aglomerace, tvořená **Uherským Ostrohem, Ostrožským Předměstím a Kvačicemi**, leží na východním okraji široké nivy řeky Moravy, která se před regulací ve 20. století větvila do více ramen a vytvářela četné ostrovy. Na ostrově vznikl i hrad a město Uherský Ostroh (novodobými zásahy byl ostrov zrušen). Ostrožské Předměstí a Kvačice zaujímají levobřeží (vzájemně je odděluje potok Okluky).

Východně od řeky Moravy se v 11. a 12. století rozkládala sporná moravsko-uherská pohraniční oblast označovaná jako **Lucká provincie**. Nejpozději ve 12. století musela existovat **cesta** spojující zeměpanský hrad (hradiště) v Kunovicích s dalším důležitým správním střediskem v Bzenci. Její trasa zřejmě vedla přes pozdější Ostroh, protože niva je mezi Ostrožským Předměstím a Moravským Pískem užší (4 km) než jinde v okolí. Celá oblast byla z uherské strany ohrožována. Nejničivější byl vpád Kumánů v letech 1252-1253. V následujících česko-uherských střetech stabilizoval Přemysl Otakar II. moravskou hranici na hřebenu Bílých Karpat a zahájil výstavbu **systému pohraničních opěrných bodů** podél toku Olšavy (Uherský Brod) a Moravy (Uherské Hradiště, Veselí nad Moravou, Strážnice), k nimž patřil i hrad v Ostrohu.

Ostrožský hrad byl vybudován asi po roce 1260. Roku 1275 zde již Přemysl Otakar II. vydal listinu. Výslovně je doložen k roku 1286 jako *Stenicz* osobou purkrabího **Matouše z Černé Hory**. Kamenné podloží zeměpanského hradu v Ostrohu (později zvanému mnohem výstižněji Ostrov) mohlo dát zakládanému městu jeho německé pojmenování (*Steinitz*, odtud zřejmě pochází zkomolený český název *Stenice* uváděný k roku 1318). Půdorys Ostrožského Předměstí má formu velké ulicové návsi, která se kolmo napojuje na levobřežní komunikaci z Uherského Hradiště do Strážnice. Ves v této podobě nepochybně vznikla jednorázovou vrcholně středověkou lokací někdy před rokem 1275.

Kdy bylo založeno **město Uherský Ostroh**, přesně nevíme. Výslovně se uvádí až v letech 1371 a 1384. Již v letech 1318 a 1322 se však připomíná ostrožská fara. S existencí starší vsi, která by předcházela městu, nelze na „hradním“ ostrově počítat. Město tvořily jen tři domovní bloky vymezující trojúhelníkovité náměstí. **Farní kostel sv. Ondřeje** byl začleněn do parcelace jihovýchodní strany náměstí a oproti nynější svatyni byl podstatně menší. Náměstím procházela starší cesta od Bzence.

Hrad byl moravskými markrabaty často zastavován. Před rokem 1411 se novým zástavním držitelem stal **Hašek z Valdštejna**. Ten se v roce 1420 přiklonil na stranu radikálního husitství a proměnil město v hlavní opěrný bod husitů na Moravě (působili zde husitští kněží **Bedřich ze Strážnice** a **Tomáš z Vizovic**). Město v letech 1421 a 1422 odolalo všem (třem) pokusům vojsk Zikmunda Lucemburského o jeho dobytí. Uherský Ostroh zůstal husitskou baštou až do roku 1429.

V roce 1468 dobylo hrad vojsko Matyáše Korvína. Na počátku 16. století se dědičnými držiteli hradu, města i celého panství stávají **páni z Kunovic**. Ještě v jeho první polovině zahájil Arkleb z Kunovic celkovou přestavbu hradu na renesanční zámek. Renesanční přestavbu prodělalo rovněž město. Nejpozději ve 2. polovině 16. století v něm existovala **židovská čtvrť se synagogou**.

Hospodářskou prosperitu přerušil v roce 1605 vpád Bočkajovců, kteří vypálili předměstí. Roku **1622** skončila v Ostrohu vláda pánů z Kunovic, které vystřídal **Gundakar z Lichtenštejna**. Panství se stalo součástí rozlehlých rodových držav a ostrožský zámek přestal být sídelní rezidencí. V roce 1643 byl dobyt Švédy, kteří vypálili jak město, tak předměstí. V roce 1663 bylo předměstí znovu zdevastováno Tatary. Další útrapy přinesl turecko-tatarský vpád v roce 1683. Poslední vojenskou akcí z uherské strany byl v roce 1709 nájezd kuruců.

Ačkoliv rezidenční význam Uherského Ostrohu za Lichtenštejnů poklesl, velkostatek naopak rozvíjel intenzivní hospodářskou aktivitu. V předzámčí směrem k mostu postupně vyrostl rozsáhlý komplex stájí, **pivovaru** a dalších hospodářských i úřednických budov. Na Ostrožském Předměstí byl vybudován velký **panský dvůr**. V letech 1751-1758 byl starý kostel sv. Ondřeje nahrazen výrazně větší barokní novostavbou.

V roce 1757 obsadili město Prusové. Zatímco Ostrožské Předměstí bylo výlučně zemědělské, město mělo řemeslnicko-zemědělský charakter s výrazným zastoupením vinohradnictví. Rozhodujícím zdrojem příjmů

byly výroční trhy, na nichž místní řemeslníci prodávali své výrobky. Také vybírání mýtného a mostného přinášelo do městské pokladny zisk potřebný k údržbě mostů a cest.

Uherský Ostroh se v roce **1850** stal **sídlem soudního okresu**. Ostrožské Předměstí zůstávalo i nadále samostatnou obcí (stejně postavení měla až do roku 1920 též vnitroměstská **Židovská Obec**), kde se také odehrál rozhodující novodobý urbanistický vývoj celé sídlištní aglomerace. V roce 1862 zde byl vybudován velký **cukrovar** (k jeho zrušení došlo v roce 1928) a na konci 19. století se novou dominantou obce stala velká budova **škola**. V roce 1887 je zprovozněna **železnice**. Sebevědomí rozvíjející se obce vyvrcholilo v roce **1912** jejím **povýšením na městys**.

Katastrofální povodeň z roku 1910 urychlila zahájení dlouho odkládané regulace řeky Moravy. Přes její napřímený tok byl v roce 1928 postaven architektonicky pozoruhodný **železobetonový most**. V letech 1934-1935 bylo od nového jezu prokopáno 9,35 km dlouhé odlehčovací a závlahové rameno Nová Morava (lidově tzv. odlehčovák) ústící zpět do Moravy u Vnorov. V době nacistické okupace byla v roce **1944 zbořena synagoga**. Roku **1947** byly město Uherský Ostroh, městys Ostrožské Předměstí a obec Kvačice spojeny do **jediné městské obce** s jednotným názvem **Uherský Ostroh**.

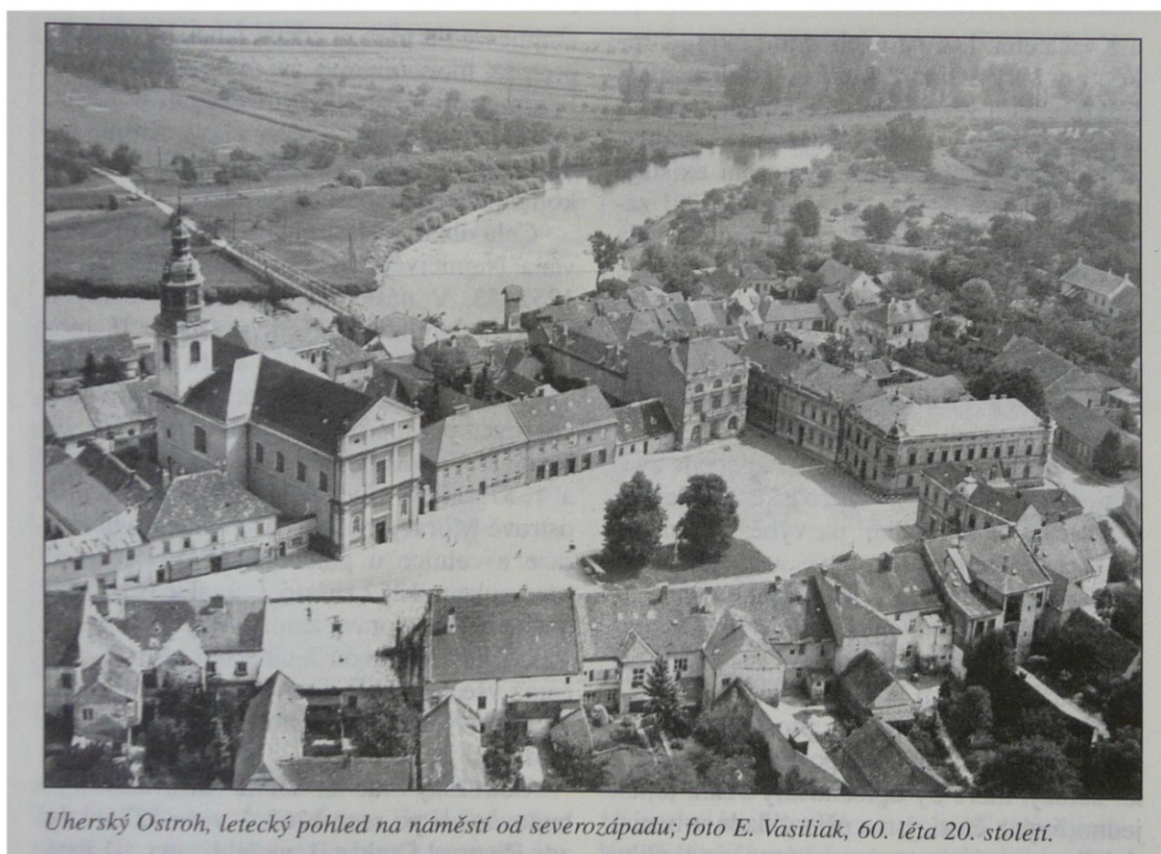
Památky

Na místě dnešního **zámku** stával původně hrad, zbudovaný někdy po roce 1260 coby pohraniční vodní pevnost. Jednalo se o víceméně čtvercový areál s vysokými silnými zdmi a hranolovou obytnou věží, na níž navazoval obdélný palác. Převzetí hradu do dědičného držení pány z Kunovic na počátku 16. století bylo podnětem k rozsáhlé stavební činnosti, která vyústila v celkovou přestavbu na renesanční arkádový zámek. Za Lichtenštejnů sice zámek ztratil rezidenční funkci, jeho areál byl však rozšířen o stáje a **pivovar** (dnes mimo provoz). V roce 1932 odkoupilo zámek od Lichtenštejnů město. V současné době sídlí v opravené budově městský úřad a knihovna, je zde obřadní síň, koncertní sál, výstavní prostory a vinotéka.

Dnešní podobu získal (původně gotický) farní **kostel sv. Ondřeje** v letech 1751-1758. Pozdně barokní – klasicistní novostavba (jednolodní kostel s presbytářem, krátkou příčnou lodí a boční věží) zaujala místo dosavadního hřbitova, který byl zrušen. Město pak využívalo hřbitov na Ostrožském Předměstí (pouze zesnulí z vážených rodin byli do roku 1808 pochováváni v chrámové kryptě). **Železobetonový most** přes řeku Moravu postavila roku 1928 Moravská betonárenská stavební společnost se sídlem v Brně podle projektu Jaroslava Valenty.

Literatura

- Kuča, K. 2008: *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. VII. díl (Str - U)*. Praha, 855-865.
- Pokluda, Z. 1993: Hrad a panství Uherský Ostroh. *Slovácko* 35, 155-169.
- Rašticová, B. (ed.) 2000: *Uherský Ostroh*. Uherský Ostroh.
- Zemek, M. 1992: Uherský Ostroh. In: Nekuda, V. (ed.): *Uherskohradištsko*. Brno – Uherské Hradiště, 764-772.

Ostrožská Lhota

Charakteristika obce

Ostrožská Lhota se nachází na jihovýchodní Moravě v okrese Uherské Hradiště (Zlínský kraj). Rozkládá se v kopcovitém terénu Hlucké pahorkatiny, a to po obou březích potoka Okluky v nadmořské výšce 207 m. Z etnografického hlediska je součástí Moravského Slovácka, podregionu Dolňácko. Nad obcí se tyčí kopec sv. Antonína (350 m n. m.), vyhlášené poutní místo. Se svými 1565 obyvateli (stav k 31. prosinci 2009) představuje nejlidnatější Lhotu na území České republiky.

Svědectví archeologických nálezů

Archeologické nálezy z katastrálního území Lhoty se v odborné literatuře objevují poprvé zásluhou Innocence Ladislava Červinky (1869-1952) na samém počátku 20. století (1900, 1902). Cenným kusem jeho rozsáhlé archeologické sbírky byla mimo jiné eneolitická měděná sekera (dnes uložená v Moravském zemském muzeu v Brně), náhodně objevená lhotským starostou Tomášem Zeleným. Od 50. let 20. století zachraňují archeologické nálezy přímo v obci nebo v jejím okolí povrchovými sběry místní záměrní o archeologii. Dne 17. června 2011 se jim splnil sen slavnostním otevřením obecního muzea, v němž mohou své nálezy představit veřejnosti.

Ojedinělé zlomky bíle patinované štípané kamenné industrie **mladopaleolitického stáří** svědčí o tom, že se územím lhotského katastru pohybovali již lovecko-sběračské populace náležející zřejmě kultuře gravettien (27 000-25 000 př. n. l.). Nejbližší sídliště těchto „lovců mamutů“ je známo z terasy nad dnešními lázněmi v sousední Ostrožské Nové Vsi, kde měli tehdejší lidé přehled o zvěři táhnoucí podél meandrující řeky Moravy.

Podstatně lépe jsme na základě nálezů informováni o **mladší době kamenné** (5600-3500 př. n. l.), kdy si na různých místech v bezprostředním okolí Lhoty budovali stále vesnice lidé s lineární (LnK) a moravskou malovanou keramikou (MMK). Kulturu nejstarších zemědělců zastupuje keramika od raného období LnK (střep zdobený páskou vyplněnou vpichy) přes její klasickou fázi (keramika zdobená rytými liniemi s důlky) až po tzv. železovský výzdobný styl (přesky přetínající několik rytých linií).

Na místech již dříve osídlených lidmi s LnK nacházíme mnohdy i památky příznačné pro následující kulturu s MMK. Většina nálezů sice vykazuje prvky charakteristické pro její mladší (již časně eneolitické) období (výrazně rozevřené mísy, promačkávané plastické lišty pod okraji), nechybí však ani nálezcová kolekce (obsahující tenkostěnnou keramiku s malovanou nebo rýsovanou výzdobou) svědčící o relativně brzké přítomnosti tohoto lidu pod kopcem sv. Antonína.

Kromě kulturně poměrně snadno rozlišitelné keramiky doprovází sídlištní nálezy také hojné množství kamenných nástrojů, ať už celých kusů (včetně jednoho sekeromlatu) nebo jejich zlomků. **Pozdně eneolitickému období** (2500-2000 př. n. l.) zřejmě náleží několik celoplošně retušovaných hrotů šípů trojúhelného tvaru. Zbraně tohoto druhu zhotovovali např. příslušníci kultury se zvoncovitými poháry. Drobný úlomek této nádoby s charakteristickou kolkovanou výzdobou byl ve Lhotě nalezen.

Výraznější nárůst osídlení lhotského katastru je patrný až v **mladší a pozdní době bronzové**, tedy v epoše označované pro jednotný způsob pohřebního ritu jako doba popelnicových polí (1300-750 př. n. l.). Vedle masivních silnostěnných nádob zdobených svislým prstováním nechybí ani doklady tenkostěnných koflíků, jejichž povrch je vyhlazen do kovového lesku. O bronzové metalurgii svědčí nález pískovcového kadlubu pro odlévání kruhů.

Pozdní halštát a časný latén (okolo 400 př. n. l.) reprezentují keramické zlomky s kolkovanou výzdobou (kroužky, půlměsíce), výjimečná je výduť s plasticky znázorněným a do sebe zavinitým ramenem svastiky. Tomuto období náleží z kovových předmětů masivnější bronzová spona menších rozměrů se stopami postříbření, ale také bronzový náramek členěný po obvodu vývalky. Další poměrně ucelenou skupinu nálezů tvoří laténské střepy **oppidálního stáří** (125-50 př. Kr.) doprovázené výskytem zlomků modrých skleněných náramků.

V **době římské** (prvá čtyři staletí po změně letopočtu) se na lhotském katastru usadili Germáni. Právě z germánského sídliště pochází stříbrná mince – denár císaře Trajána vyražený někdy v letech 98-99. Nález dokládá kontakty místního germánského prostředí s římskými provinciemi sedmdesát let před markomanskými válkami (166-180). Velmi specifické jsou též nálezy tzv. terry sigillaty – leštěné a červeně zbarvené keramiky importované do prostředí germánských sídlišť z území římské říše.

Keramika velkomoravského stáří (9. století) není nikterak hojná. Poměrně časté jsou zato nálezy **středověkého a novověkého stáří** roztroušené po celém katastru obce. Pozornost si bezesporu zaslouží střep ložtického poháru. Jemná, na kruhu vytáčená, kvalitně vypálená a často glazovaná keramika pozdního středověku až novověku (ucha džbánů, nožky či dutá držadla trojnožek, knoflíky pokliček nebo glazované střepy z raně novověkých talířů) je zastoupena prakticky na všech lokalitách a svědčí o intenzivním osídlení katastru během 15. – 17. století. Keramickou produkci doplňují nevelké zlomky převážně vegetabilně zdobených pozdně středověkých, renesančních a barokních kachlů. Z místa označovaného jako „Kerchov“ pochází bronzové plechové kování mužského opasku pozůstávající z devíti bohatě zdobených kusů.

Dějiny obce

Obec byla nejspíš založena v období vrcholně středověké kolonizace, tj. někdy ve 13. století, popř. v 1. polovině 14. století. Svědčí o tom především sám její název (Lhota), dále též nevelká vzdálenost od sídla vrchnosti (5 km východně od Uherského Ostrohu) a patrocinium (zasvěcení kostela sv. Jakubu Staršímu). Nejstarší známá **obecní pečeť** s vyobrazením kostela pochází z roku **1726**.

Samotný kostel stál ve vsi nepochybně již roku 1592, neboť podle urbáře ostrožského panství s tímto vročením měli Lhoťané v průběhu jednoho roku vyšenkovat 6 beček vrchnostenského vína: o Vánocích 2, o Velikonocích další 2 a o svatém Jakobovi (patronu kostela) rovněž 2 bečky. **Fara** byla postavena v roce **1776**, nicméně až do roku 1784 byla Lhota součástí farnosti se sídlem v nedaleké Blatnici pod Svatým Antonínkem.

Jedná se o čistě zemědělskou obec se starou, třebaže v důsledku révokazu na určitý čas (od konce 19. století do 60. let 20. století) přerušenu vinařskou tradicí. Nejstarší historickou památkou ve vsi je **socha sv. Jana Křtitele z roku 1747** na křižovatce cest pod kostelem. Obec spojuje s okolím jen silnice, nejbližší železniční stanice je ve 4 km vzdálené Ostrožské Nové Vsi. Po velkou část svých dějin byla Lhota obývána českým obyvatelstvem římskokatolického vyznání. Jediná židovská rodina Jakuba Haase se odstěhovala na počátku 30. let 20. století.

Do světla psané historie vstupuje obec v roce 1371. Moravský markrabě Jan Jindřich (bratr císaře Karla IV.) tehdy sepsal svou (v pořadí již třetí a zároveň poslední) závěť, v níž odkázal ostrožské panství (*bona Ostrow*) svému druhorozenému synu Janu Soběslavovi. Ve výčtu vesnic, příslušejících k tomuto panství, je uvedena i *Majori Lhota* (v překladu Větší Lhota), kterou lze pravděpodobně ztotožnit s dnešní Ostrožskou Lhotou.

Až do začátku 16. století bylo většinou užíváno prostého označení **Lhota**, v několika ojedinělých případech s přívlastkem **Kamenná** (patrně kvůli kamenité půdě; v pozdějších dobách se na některých zdejších polích lámal kámen pro stavbu silnic). Po roce 1522 se v pramenech hovoří o **Ostrožské Lhotě**. Tento přídomek poukazuje na skutečnost, že od počátku patřila ves k ostrožskému panství, jehož centrem byl dnešní Uherský

Ostroh. Nastupující germanizace 18. století přinesla užívání německého názvu **Ostra Lhota**. Počeštěné varianty tohoto jména (**Ostrá Lhota**) se užívalo přibližně do roku 1885. Poté už nese obec nynější **přízvisko Ostrožská**.

Podle urbáře (tj. soupisu poddanského majetku), který si nechal sepsat Arkleb z Kunovic v roce 1592, žilo ve vsi 72 usedlých včetně dvou mlynářů. V průběhu neklidného 17. století byla obec několikrát postižena různými válečnými pohromami (zejména vojenskými vpády z Uher doprovázenými neúrodou a epidemiemi). Podle lánového rejstříku (tj. soupisu půdy poddaných sedláků) z roku 1669 bylo ve Lhotě 64 osídlených domů, 3 domy nově obydlené a 11 starých pustých domů. První písemná zmínka o učitelu ve Lhotě se vztahuje k roku 1773. Přesnější pohled na obec i její okolí poskytuje mapa tzv. stabilního katastru z roku 1827. Lhota měla tehdy 141 domovních čísel.

K 31. Říjnu 1857 se uskutečnilo první sčítání obyvatelstva. Na sčítacích listech je zapsáno celkem 937 ostrožskolhotských obyvatel. Po prohrané prusko-rakouské válce v roce 1866 zavlekla vítězná pruská armáda do obce cholera, jíž padlo za obět 46 osob. Koncem 19. století odchází chudina za prací do Vídně, 15 rodin odjelo hledat zaměstnání do Ameriky. Významnou událostí je pro obec **výstavba nového kostela v letech 1907-1908**. Nedlouho poté (roku **1912**) je rovněž dokončena **stavba budovy dnešní školy**.

Poklidný život konce 19. a počátku 20. století narušila první světová válka (1914-1918). Z celkového počtu 272 odvedených mužů zemřelo v bojích nebo na následky zranění 38 z nich. Na straně legií bojovalo 18 lhotských občanů (15 na ruské frontě, 2 na italské frontě a 1 ve Francii). V obci se poprvé rozsvítila žárovka elektrickým proudem vyráběným v dolním mlýně (dům čp. 87) již roku 1920. Po nešťastném smrtelném úrazu, způsobeném elektrinou v roce 1924, byl však pokus o elektrifikaci obce ukončen.

V průběhu druhé světové války (1939-1945) se vyznamenal hrdinským činem řídící učitel **Josef Mikulík**, člen místní skupiny Obrany národa, když poskytl na půdě v ostrožskolhotské škole úkryt štábnímu kapitánovi Františku Bogatajovi, veliteli paravýsadkové skupiny Carbon. V období protektorátu byl jinak v obci zaveden telefon (1941) i elektřina (1942) a v sále obecního hostince vybudováno zvukové kino Slávia (1943). **Obec byla osvobozena dne 27. dubna 1945.**

V roce 1948 se v Československu dostává k moci komunistická strana, která ovládla veškeré politické dění také v Ostrožské Lhotě. V celé zemi dochází k postupnému znárodňování soukromého majetku a združstevňování. Kdo se tomuto procesu nepodřídil, byl perzekvován. Významným lhotským rodákem je římskokatolický kněz a spisovatel **Antonín Šuránek** (1902-1982), internovaný komunistickým režimem v letech 1951-1955 v Želivě.

Literatura

- Menoušková, D., Vaškových, M. 2003: Archeologické doklady osídlení katastru Ostrožské Lhoty. *Slovácko* 45, 157-171.
- Pavlas, V., Páč, J., Šálek, M. (eds.) 2011: *Ostrožská Lhota. Minulost a současnost*. Ostrožská Lhota.
- Válek, D., Kuča, M., Nývltová Fišáková, M., Vaškových, M. 2011: Lengyelské sídliště staršího stupně z Ostrožské Lhoty (okr. Uherské Hradiště). *Slovácko* 53, 169-194.
- Vaškových, M. 2009: Ostrožská Lhota (okr. Uherské Hradiště). *Přehled výzkumů* 50, 332-333.
- Žajdlík, P. 2001: *Ostrožská Lhota 1371-2001*. Ostrožská Lhota.

Blatnice pod Sv. Antonínkem

Charakteristika obce

Obec Blatnice pod Svatým Antonínkem leží ve zvládném terénu pod severozápadními výběžky Bílých Karpat (Kopec sv. Antonína, Střečkův kopec, Roháč) v nadmořské výšce 214 m. Protéká jí potok Svodnice. Název obce značí místo blátivé nebo ležící u kalné vody. Přívlastek Hrubá či Velká získala na rozlišení od blízké Blatničky. Po zrušení přívlastku Velká v roce 1919 získala obec v poštovním styku přívlastek „pod Svatým Antonínkem“. V letech 1960-1990 se objevuje označení Blatnice u Veselí n. M.

Co se prostorového uspořádání týče, je Blatnice příkladem tzv. návesní ulicovky. Nejstarší zástavba se nachází kolem původní cesty z Pomoraví, která vedla z Velehradu a Kunovic na Ostroh, přes Blatnici, Velkou, Myjavu a Trnavu do Nitry (od 2. poloviny 13. století to byla jedna z hlavních cest do Uher). Z jazykového hlediska se jedná o ryze českou obec. Většina obyvatel se živila zemědělstvím.

Obec je proslulá svým vinařstvím, má i vlastní značku vína (Blatnický Roháč). Mezi chráněné památky patří mj. řada několika desítek vinných sklepů (tzv. bůd) „Pod starýma horama“. Nejstarší z nich pochází z konce 16. a počátku 17. století. V Blatnici žili příbuzní Jana Amose Komenského, který zde (v trati „Plachty“) vlastnil i vinohrad.

Dějiny obce

Po zániku velkomoravské říše připadla v polovině 11. století oblast jihovýchodní Moravy uherskému království. Blatnice se tak stala uherskou pohraniční osadou. V první polovině 13. století sem však proniká přemyslovská kolonizace, a to především zakládáním vsí, k nimž se řadí i nedaleká Blatnička (dříve Malá Blatnice). **Poprvé figuruje Blatnice (Blatnicz Maiori) v listině z roku 1371** jakožto součást ostrožského panství.

V roce 1417 se zde připomíná místní vladyka **Mikuláš z Brozic** (jinak též z Blatnice). V této době se v Blatnici předpokládá i **tvrz**, která měla obrannou funkci. Tato fortifikace ovšem zanikla za vpádu Bočkajovců v květnu 1605 a nebyla již nikdy obnovena. Stávala poblíž dnešní křižovatky. Při stavbě obchodního domu v roce 1969 se v hloubce 2,4 m narazilo na mohutné zdi, silné místy více než 1 m. Tvrz měla půdorys o rozměrech 17 x 10 m a byla obehnaná vodním příkopem (ještě ve 20 letech minulého století se tomuto místu říkalo „Luža“), který dosahoval místy hloubky až 6 m. Vnější stranu chránil zřejmě ještě val z lomového kamene. Dnes již nejsou z tvrze dochovány žádné pozůstatky.

V roce 1493 se dostala Blatnice do majetku **pánů z Kunovic**. V místech zničené tvrze byl vybudován **panský dvůr**. Není vyloučeno, že u něj existoval i vrchnostenský mlýn. Sama Blatnice patřila od 16. Do poloviny 17. století mezi velké obce. Kronikáři ji označují termínem *populosum opidum* (městečko). Byla opevněna hradbami a měla i pečeť z roku 1640 s vyobrazením malé čtvercové kapličky. Radnice stála v místech dnešní budovy obecního úřadu.

Po bělohorské bitvě bylo Janu Bernatovi z Kunovic zkonfiskováno panství ostrožské i s Blatnicí a kopcem sv. Antonína a v roce 1625 výhodně prodáno knížeti **Gundakarovi z Lichtenštejna**. V lichtenštejnských rukou potom zůstalo panství až do 20. století. Exponovaná poloha v pomezí oblasti přinášela obci časté pohromy v podobě nájezdů z Uher (v roce 1663 ji poplenili Turci spojení s Tatary a roku 1704 zase kuruci). Dne 29. října 1907 byla Blatnice povýšena na městečko s právem dvou výročních trhů.

Kostel sv. Ondřeje spolu s farou se poprvé uvádí v roce 1384. Pozoruhodné je jeho patrocinium (stejně zasvěcení má i farní kostel v Ostrohu) odkazující očividně na uherský původ (lze se jen domnívat, že původní kostel snad vznikl někdy v době od konce 11. Do začátku 13. století). Jeho současná podoba pochází z let 1714-1717, kdy byla ke starší věži z 2. poloviny 15. století připojena novostavba. Jde o jednolodní budovu západovýchodní orientace s pětibokým kněžištěm. Na novodobém hlavním oltáři je obraz sv. Ondřeje od Joži Uprky z roku 1888.

Kopec sv. Antonína

Podle archeologa Inocence Ladislava Červinky míval kopec sv. Antonína (350 m n. m.) nad Blatnicí ve starší době strážnou funkci. Červinkovo tvrzení podporuje existence **léčivého pramene** na tomto kopci. Povědomost o jeho léčivosti může sahát hluboko do minulosti. Příznačné je také to, že na Blatnické hoře byly odpradávná pastviny a že Antonínek byl ještě na počátku 17. století holým kopcem, na jehož vrcholu stál kříž z doby kolem roku 1600.

Poutní kaple sv. Antonína Paduánského na vrcholu kopce **vznikla v letech 1668-1670**. Pověst vypráví o zázračném uzdravení slepého syna hraběnky Eleonory na přímluvu sv. Antonína Paduánského, a to vodou vyvěrající z Blatnické hory. V roce **1697** byla **kaple rozšířena o loď**. Zákaz konání náboženských poutí vydaný císařem Josefem II. v roce 1783 se dotkl i kaple nad Blatnicí, která byla dokonce odsvěcena. Roku 1814 vyslala blatnická obec do Vídně deputaci v čele s rychtářem, aby požádala císaře o povolení poutí a obnovení svatyně. František I. této žádosti v roce 1815 vyhověl a povolení vydal. Kaple byla ještě téhož roku opravena a v roce 1819 opět vysvěcena.

Od těch dob nebyly už bohoslužby ani poutě zastaveny. **Hlavní pouť** se koná každoročně **první neděli po svátku sv. Antonína** (13. června) – patrona znovunalezených duchovních a hmotných věcí, především zdraví, cti a dobrého jména. Původní osmiboká stavba zaklenutá kopulí s lucernou tvoří dnes kněžiště, ke kterému přiléhá krátká, trojboce ukončená loď. Nad hlavním vchodem se nachází kartuše se znakem Maxmiliána z Lichtenštejna. *Pouť u sv. Antoníčka* – tak se jmenuje slavný obraz (velkoplošná olejomalba na plátně) Joži Uprky z roku 1894, která zachycuje tuto náboženskou scenerii.

Literatura

- *Blatnice. Minulost a současnost slovácké obce*. Praha 1981.
- Pojsl, M. 1992: *Blatnice. Poutní kaple na hoře sv. Antonína*. Velehrad.
- Sedlář, J. Proměny kostela a kaple v Blatnici a jejich atribuce. *Slovácko* 40, 261-273.
- Smutná, K. 1999: Blatnice pod Svatým Antonínkem. In: Nekuda, V. (ed.): *Veselsko*. Brno – Veselí nad Moravou, 513-518.

- Tarcalová, L. 1999: Poutě ke sv. Antonínovi. In: Nekuda, V. (ed.): *Veselsko*. Brno – Veselí nad Moravou, 179-184.

Internetové zdroje

http://cs.wikipedia.org/wiki/Blatnice_pod_Svat%C3%BDm_Anton%C3%ADnkem

http://cs.wikipedia.org/wiki/Blatnick%C3%A1_hora

Mapa zájmových mikroregionů Veselsko a Ostrožsko.